

Přílohy

Zeměpis pro národní školy (Steinich 1869)		
A	B	E
<p>Beze slunce neměla by naše země ani světla ani tepla, bez kterých obou by zase ani člověk ani ostatní tvorové boží na zemi obstáli nemohli, poněvadž světlo a teplo jsou nutno podmínkou veškerého života...</p>	<p>Beze slunce neměla by naše země ani světla ani tepla, bez kterých obou by zase ani člověk ani ostatní tvorové boží na zemi obstáli nemohli, poněvadž světlo a teplo jsou nutno podmínkou veškerého života...</p>	
<p>Hory tyto byly vždy národu českému pevnými hradbami proti útokům cizích nepřátel.</p>		
<p>Odtud pochází, že chladná tu půda tamnímu obyvatelstvu dostatečné výživy neposkytuje.</p>		
<p>Tam, kde jediné vzdělávání půdy obyvatelstvu potřebné výživy dáti nemůže, zanáší se lidé výrobou a šlechtěním přírodnin, což jinak jmenujeme průmysl.</p>		
<p>Velkou důležitost z ohledu zdravotního mají do sebe</p>		

vody minerální, na které Čechy bohatý jsou.		
Paměťhodné jest zde Cirknické jezero, jehožto voda na jaře se ztrácí a na podzim opět vrací, tak že na něm lze ryby lovit i obilí a seno sklízeti.		

Zeměpis pro školy obecné a měšťanské (Krejčí 1878)

A	B	E
Průmysl jest menší, než by země od přírody tak štědře nadána míti mohla.	Podnebí Německa jest celkem mírné a ku zdaru rostlinstva velmi příhodné...	Močálů a písčin stále ubývá: mění se zejména v Belgii na pole velice úrodné.
Podobné zátopy opakovaly se mnohokrát a nejednou i celé vesnice byly zatopeny.		Husté a skoro ustavičné mlhy a časté deště, proto po větší část roku bujná zeleň.
Plodné půdy stále přibývá: však ač jest velmi úrodná a velmi pilně vzdělávána, neposkytuje při veliké lidnatosti přece tolik obilí, mnoho-li je třeba.		Za deštivého počasí bývají krajiny při řekách zaplavovány, čímž půda jejich náramně se zúrodňuje.
Kdežto v Dánsku jest obilí přebytek, nedává půda skandinávská při vší pílí obyvatelstvu tolik, co v zemi se spotřebuje.		Za takého sucha, ani stébla trávy nelze spatřiti: ovce a skot houfně hynou.
Živočichů užitečných žije hojně nejen na v krajích úrodných, ale i v stepích, kde jsou jediným téměř majetkem kočovníků.		

Slunce tam pálí, až člověka omamuje, a horký vítr samum cestujícím v poušti vždy záhuba hrozí.		
Čas dešťů přináší mnoho nemocí a jest vlhkostí svou zejména Evropanům nejnebezpečnější.		
... protože podnebí je tak nezdravé, že sotva kdo z Evropanů 2 neb 3 léta tam přežije.		
V nízkých rovníkových krajinách jest největší horko a podnebí pro lidi bílého plemene velmi nezdravé, neboť tam dostávají často žlutou zimnici.		
Lesy dávají hojnost dříví všeho druhu.		
Úroda trpí často kobyčkami.		

**Učebnice Zeměpisu obecného i rakouskouherckého pro školy střední a ústav učitelské,
svazek I. - Zeměpis obecný (Tille 1881)**

A	B	E
<p>Jižní vítr přináší z vyprahlé Sahary do Italie i do ostatní jižní Evropy přese Středozezemské moře velmi drobný písek, i škodí pak rostlinám i živočichům (jenž je dýchají) i způsobují lidem bolení hlavy.</p>	<p>Jižní vítr přináší z vyprahlé Sahary do Italie i do ostatní jižní Evropy přese Středozezemské moře velmi drobný písek, i škodí pak rostlinám i živočichům (jenž je dýchají) i způsobují lidem bolení hlavy.</p>	<p>Poněvadž pak vlaha málo padá, šíří se vysokých rovinách Gobi a jiné písčité suché pouště, které vedrem slunečním se rozpalují a sucho se rozmnožuje.</p>
<p>Na něm vane vzduch horský, Evropanům velmi nezdravý.</p>	<p>V páse mírném vane vzduch velmi přímořský rostlinstvu i živočišstvu velmi příznivý.</p>	
<p>...i jinde vzduch mírně horký velmi zdravý, na nížinách vzduch bělochům úmorně parný...</p>		
<p>Americké ostrovy leží na straně severní nejčetněji, ležíce tu v zemském páse studeném lidem málo prospívají.</p>		
<p>Od N. Seelandu na sv., za obratníkem kozorohovým souostroví Paumotu, velmi četné to ostrovy korálové,</p>		

nízké, úskalími lodím nebezpečné.		
Vůbec je podnebí australské člověku zdravé.		
Prudcí větrové shánějí kry ledové u velké spousty, které pak smrznouce jako vrchy po moři plují, že lodím nesnadno i nebezpečno jimi plouti.		

**Učebnice zeměpisu obecného i rakouskouherského pro školy střední, Sv. 1. Zeměpis
obecný. Část 1, Pro 1. třídu středních škol (Tille 1899)**

A	B	E
Zemětřesení, t. j. občasné otřesení povrchu zemského, které mnohdy v několika vteřinách ničí města a tisíce lidí, vysvětluje se žhavostí nitra zemského.	Koloběh tento jest nevyhnutelným pro lidstvu, zvířeně i květeně. On misí vzduch a zbavuje jej nečistoty: na př. odstraňuje kouř a škodlivé výpary z velkých měst, zavlažuje půdu, činí jí úrodnou a zásobuje prameny, potoky a řeky.	Vláha deštěm napršená vsakuje se do země, zavlažuje půdu pro úrodu zemskou a způsobuje prameny neboli zřídla a ostatní na souši vodstvo, tekoucí i stojaté.
Krajiny úrodné mají vedle náležitého tepla dostatek vláhy a plodí stromoví, obilí nebo jiné rostliny potřebné k živobytí lidem a užitečným živočichům.	Krajiny úrodné mají vedle náležitého tepla dostatek vláhy a plodí stromoví, obilí nebo jiné rostliny potřebné k živobytí lidem a užitečným živočichům.	Koloběh tento jest nevyhnutelným pro lidstvu, zvířeně i květeně. On misí vzduch a zbavuje jej nečistoty: na př. odstraňuje kouř a škodlivé výpary z velkých měst, zavlažuje půdu, činí jí úrodnou a zásobuje prameny, potoky a řeky.
Na něm vane vzduch horký, zkažený výpar vystupující z močálu, Evropanů velmi nezdravý.		Ty jsou sice tak suché jak poušť sama, ale jsou přece úrodné, protože dostávají vláhu, potřebnou rostlinám a živočichům, studnami nebo

		řekami z nich vedenými struhami.
...svažují se příkře, takže řeky stékají namnoze přejezí a vodopády, překážejícími plavbě lodí.		
Koloběh tento jest nevyhnutelným pro lidstvu, zvířeně i květeně. On misí vzduch a zbavuje jej nečistoty: na př. odstraňuje kouř a škodlivé výpary z velkých měst, zavlažuje půdu, činí jí úrodnou a zásobuje prameny, potoky a řeky.		

Zeměpis pro školy měšťanské - díl I (Hötzl 1921)

A	B	E
Na Sibiři jižně od tundry temní se jehličnaté lesy, jenž pilná ruce kácejí a zvolna mění v úrodné pole.	Kde se udržela voda, nebo kde byly vykopány studny, roste bujné rostlinstvo. To jsou tak řečené oázy. Na nich se usazují lidé a vznikají osady.	Za velkých dešťů a zvláště za jarní oblevy. zaplavují horské bystřiny a řeky nechráněná pobřeží a způsobují veliké škody.
Kde se udržela voda, nebo kde byly vykopány studny, roste bujné rostlinstvo. To jsou tak řečené oázy. Na nich se usazují lidé a vznikají osady.	Svahy a kopce celodenně sluncem ozářené s půdou šterkovitou a kamenitou byly od přírod k tomu určeny	...Polák řečený, zbavuje stromy na výšinách pradědských kůry, až odumírají.
Aby se tato přebytečná voda zužitkovala, vystavěli Angličané u obratníku velkolepou přehradu. Tou se zadržuje a včas potřeby rozvádí umělými průplavy po nížině jako kdysi za starého věku. Poušť se tím mění na veleúrodnou a požehnanou zemi.		
Z hlubokých vrstev rašelinových se se dobývá zachovalých kmenů, jejichž		

pevné bílé dřevo se hodí na ozvučné desky.		
Hlavním živitelem jejich je les.		
Rybníků mají Čechy hojnost, ač jich mnoho bylo vypuštěno, aby se získalo orné půdy.		
Neúrodná půda a chladné podnebí nesvědčí polnímu hospodářství.		
Hory jsou porostlé lesy, z nich se pálí uhlí.		
Jejich bohaté lesy byly na některých stranách nesvědomitě vymýceny.		
Bohatstvím lesů je Slovensko nevyčerpatelnou zásobárnou pro průmysl tovární.		

Učebnice zeměpisu pro III. Třídu středních škol. (Nikolau 1923)

A	B	E
<p>I pro člověka má geologické složení půdy dalekosáhlý význam, nehledě na nerostné bohatství, vyskytující se pravidelně v určitých útvarech.</p>	<p>Západ a severovýchod jest nepoměrně vlhčí jihu a jihovýchodu, takže už jen menší sucho způsobí tu ohromné škody zemědělství, ano u Kaspického moře jest rolnictví pro nedostatek vláhy nemožné. Tyto rozdíly podnebné mají velký vliv na přírodu.</p>	<p>Ale ve vápencové půdě voda se často ztrácí do podzemí, a proto bývá ve vápencových krajích nouze o vodu.</p>
<p>Rulová půda nepropouští snadno vody, proto je jí všude dosti, a člověk může si kdekoli založiti své obydlí.</p>	<p>Proto moudře jednala vláda Spojených států, chtějíc zachrániti před člověkem velkolepé přírodní krásy, že na horním Yellowstone (jelostone), přítoku Missouri, Národní park, kde se nesmí usaditi žádný osadník a tknouti se rukou přírody. Za to lze se tu podívat nádherným zjevům přírodním, zvláště geysirům, bouřícím vodopádům a krásným jezerům.</p>	<p>Lesy byly v Bretagni vykáceny a na jejich místě zůstaly jen pastviny. Proto obyvatelstva je ve vnitrozemí málo...</p>
<p>Jindy, kde dno údolí náhle spadá, zřítí se spousta ledu a</p>	<p>Rozdělení dešťů má dalekosáhlý vliv na</p>	<p>...a písčnými přesypy, které se stále křovinami uměle</p>

<p>vznikají příčné pukliny, hluboké často i mnoho metrů (pozoruj průřez ledovce F). Ježto takovéto trhliny bývají sněhem zaváty, jsou horolezcům velmi nebezpečny.</p>	<p>rostlinstvo a ráz krajiny australské vůbec.</p>	<p>upevňují a postupně přeměňují v pole.</p>
<p>Pohyblivé přesypy na tomto pobřeží zničili již mnoho vesnic.</p>		<p>Ale i vřesoviště občas člověk využítkuje, spaluje bujný vřes a takto zmrvenou půdu jednou po dlouhých letech osívá pohankou.</p>
<p>Lesy byly v Bretagni vykáceny a na jejich místě zůstaly jen pastviny. Proto obyvatelstva je ve vnitrozemí málo...</p>		<p>Močály ony byly v pruském záboru většinou vysušen a získána tak úrodná půda</p>
<p>Žel, že divoký mistral, prudký alpský vítr téhož rázu jako bóra v Testru, ničí často úrodu.</p>		<p>Zvířena ustupuje stále před člověkem...medvěd, v lesích bobr...jsa horlivě pronásledování pro kožišinu, témuž osudu jako bizon. ...Dnes je již řídký.</p>
<p>I tu táhli se kdysi veliké lesy, ale obyvatelstvo je nerozumně vykácelo. Těžce pak za to pykalo, neboť přivály dešťové splavily všechnu úrodnou plst' a voda, kterou ledy dříve zadržovaly, řítila se</p>		<p>Z ptactva dostal se do Evropy krocan, za to evropský vrabec stal se některým krajům pravou trýsní.</p>

divokými bystřinami do údolí.		
Z řek se staly dravé proudy, které ohrožují lidské příbytky a pole.		S mizícími lesy však mizí i zvěř, kterou pronásledují jak evropští, tak indiánští lovci.
Husté obyvatelstvo vzdělává tu pilně pole, získaná namnoze tím, že byly vysušeny neúrodné močály.		Ale zvěře ubývá rychle, bobr skoro vymizel a lovci musí zajíždět čím dále tím více za ní do nehostinných pustin severních.
Mlhy a deště by přímo ohrožovaly zdraví obyvatelstva, kdyby jich prudké větry nerozháněly.		Na pobřeží provozuje se rozsáhlý lov lososů a tuleňů, kteří však jsouce nerozumně pronásledováni, rychle vymírají.
Nizozemec raději věnuje pozornost chovu dobytka, pro nějž je tu mnoho výborné a tučné pastviny...		Rozdělení dešťů má dalekosáhlý vliv na rostlinstvo a ráz krajiny australské vůbec.
Neúrodná půda vyhání obyvatelstvo do ciziny. ..		V moři žijí velryby, horlivě, až nerozumně pronásledované, že se počet jejich rychle menší...
...průmysl, ale teprve v moderní době, kdy se používá elektřiny, získán vodní silou, mohl se rozvinout volněji, neboť nedostatek uhlí jeho rozvoj omezoval.		

<p>Nevýnosnější pramenem živobytí švýcarského obyvatelstva jest velkolepá přírodní krása země.</p>		
<p>Převísle hrany sněhových závějí často se při tání utrhnou a tvoří pak laviny nebezpečné člověku a jeho obydlí.</p>		
<p>Nedostatek uhlí lze nahradit využitím hojných vodních sil.</p>		
<p>Jak v Nizozemsku, tak i tu pustil se člověk v zápas s mořem. Ohraničil močály (mrše), vysušil je a přeměnil na výbornou pastviny.</p>		
<p>Ale i vřesoviště občas člověk využítkuje, spaluje bujný vřes a takto zmrvenou půdu jednou po dlouhých letech osívá pohankou.</p>		
<p>Žádná poživatina nevzbudila takový převrat v hospodářství jako cukr.</p>		
<p>Tak nejsevernější řeky, bývají 8 měsíců sevřené ledovými pouty, a nad to ústí jejich bývají ještě déle ledovými krami uzavřena. Rybním bohatstvím svým</p>		

<p>pomáhají obyvatelstvu v těžkém zápase o život.</p>		
<p>Západ a severovýchod jest nepoměrně vlhčí jihu a jihovýchodu, takže už jen menší sucho způsobí tu ohromné škody zemědělství, ano u Kaspického moře jest rolnictví pro nedostatek vláhy nemožné. Tyto rozdíly podnebné mají velký vliv na přírodu.</p>		
<p>Život jim usnadňuje pouze sob, jenž spokojí se lišejníky: ale že v posledních letech sobi nákazou hynou, stává se i život domorodců rok od roku nesnadnější.</p>		
<p>A dále k jihu zase lesů ubývá, namnoze proto, že větší plochy byly k účelům rolnickým vykáceny.</p>		
<p>Nekonečné lány pšeničné ukazují, že člověk tohoto daru přírody dovede využití.</p>		
<p>S poruchami ovzduší souvisí na jihu tornáda, prudké větrné smrště, západindických ostrovech cyklóny, jenž ničí rázem města, sady a lidské životy.</p>		

<p>Zimy jsou celkem drsné, i na jihu mrazy jsou dosti časté, hubí stromoví našeho středomořského rázu... Proto má např. New York, ležící v šířce Neapole, chladné zimy a horká léta, za nichž někdy i mnoho osob zhyne slunečním úpalem.</p>		
<p>Některé americké plodiny zavedeny byly do Starého světa a způsobily tu hotovy hospodářský převrat.</p>		
<p>Zvířena ustupuje stále před člověkem...medvěd, v lesích bobr... jsa horlivě pronásledování pro kožišinu, témuž osudu jako bizon. ... Dnes je již řídký.</p>		
<p>Vlivem rostoucího přistěhovalectví a stavbou nových drah přibývá orné půdy na úkor lesa.</p>		
<p>Lesy pokrývají ohromné plochy větší několika našich republik dohromady a jsou důležitým zdrojem živobytí obyvatelstva.</p>		
<p>S pole se stále sklízí, půdě však nic se nedává... Zemědělci pouštějí proto své</p>		

statky a hledají nových ploch za západě.		
Třebaže lze očekávat v budoucnosti další objevy nerostných ložisek, a třebaže americký způsob těžby jest velmi povrchní a nedbalý, přece již dnes Unie těžbou nerostů stojí na prvním nebo druhém místě na světě.		
Sopečná činnost doposud neutuchla a každoročně některá ze sopek střeadoamerických ničí plantáže, vesnice města, která vznikají na jejich úpatí pro úrodnost půdy.		
Ostatně tu komáři působí člověku nesnesitelnou trýzeň, dohánějící i k šílenství		
Když opadnou vody, vyrojí se miliardy komárů, sužujících člověk nesmírně.		
Některá z evropských zvířat se však proti vůli člověka rozplemenila tak, že jsou pravou pohromou pro hospodáře např. králík a vrabec, kteří vedle kobylek, velikého sucha		

nebo náhlých záplav maří ovoce lidské námahy.		
Musí těžce zápasiti s přírodou, aby nezahynuli hladem.		

Učebnice zeměpisu pro III. Třídu středních škol (Nikolau 1934)

A	B	E
Pro obyvatelstvo má důležitost velké bohatství ryb nejen v řekách, nýbrž i v okolních mořích.		Místo lesů zabírají macchie, křovinaté houštin vavříků, myrt a jiného vždy zeleného rostlinstva.
Aby Itálie, nemusela kupovat pšenici v cizině, získávají se nové plochy k pěstění pšenice vysušováním nezdravých bažin.		Stromy nerostou v žádné oblasti: na jihu je udusá tráva a zničí letní žár a sucho, na severu zmrzlá půda nedovolí vniknout kořenům hluboko do země.
Stát je nyní odvodňuje: na získané půdě osazuje rolníky.		Avšak divoká zvěř musila ustoupiti množícímu se obyvatelstvu a v Evropě byla skoro vyhubena.
Moře jest zakladatelem moc, bohatství a rozkvětu Velké Británie		Lesy byly v Bretani vykáceny a na jejich místě zůstaly jen pastviny
Teplé vody Golfského proudu ohřívají vzduch nad ostrovy páry v něm obsažené již při malém poklesu teploty se srážejí v deště nebo husté mlhy, velmi nebezpečné, zvláště lodím.		I tam se táhli kdysi velké lesy, ale obyvatelstvo je nerozumně vykácelo. Těžce pak za to pykalo, neboť dešťové přívaly splavily všechnu úrodnou prst' a vod, kterou lesy dříve zadržovaly se řítily divokými bystřicemi údolím. Z řek se staly dravé proudy, ohrožující lidské

		příbytky a pole. Proto se se obyvatelstvo z nedostatku obživy stěhovalo do ciziny... Jen s velkou námahou se hory zase zalesňují.
I tam se táhli kdysi velké lesy, ale obyvatelstvo je nerozumně vykácelo. Těžce pak za to pykalo, neboť dešťové přívaly splavily všechnu úrodnou prst' a vod, kterou lesy dříve zadržovaly se řítily divokými bystřicemi údolím. Z řek se staly dravé proudy, ohrožující lidské příbytky a pole. Proto se se obyvatelstvo z nedostatku obživy stěhovalo do ciziny...Jen s velkou námahou se hory zase zalesňují.		...a písečnými přesypy, které se stále křovinami uměle upevňují a postupně přeměňují v pole.
Úspěchy v zápase s mořem a s řekami pobídly Nizozemce, ab vysušovali i část moře. A tak získali již vysušením Haarlemského moře množství úrodné půdy a vysušili také části Zuiderského zálivu.		

<p>Neúrodná půda vyhání obyvatele do ciziny, nechtějí-li doma živořiti.</p>		
<p>Přes okraj šítu přečnává kus ledovce se sněhem. Z takových výstupků snadno se ulomí část a zřítí se po úbočí. Změní se v lavinu, které strhuje sníh, kamení, balvany strom a zničí i lidské příbytky.</p>		
<p>Nedostatek uhlí nahrazuje Rakousko využitím hojných vodních sil k výrobě elektriny</p>		
<p>...i tam se člověk pustil zápas v mořem. Ohraničil močály (mrše), vysušil je a přeměnil na výbornou pastviny.</p>		
<p>Ale i vřesoviště občas člověk využítkuje, spaluje bujný vřes a takto zmrvenou půdu jednou po dlouhých letech osívá pohankou.</p>		

<p>Visla je skoro po celé délce, a proto zvláště pro dopravu dříví a uhlí velmi důležitá.</p>		
<p>Většina je liduprázdná pustina prostupující vysokým horstvem, v němž bouří četné sopky a gejsíry a lesknou se rozsáhlé ledovce. Proto je tam málo obyvatelstva.</p>		
<p>Malá políčka na vysokých stráních a při prudkých řekách nestačí k výživě obyvatelů selských dvorců: ...</p>		

**Stručný zeměpis Říše, Učebnice zeměpisu pro žactvo škol hlavních a vyššího stupně
škol obecných (1944)**

A	B	E
<p>Divoké bouře, sněhové strže, bahnité proudy štěrku (mury), kamenné strže, ba i sesutí a zřícení hor mohou ohrozit pole, dvůr a život.</p>		<p>Tlakem bylo dřevo lesů slisováno na vrstvy a ta několik tisíciletí přeměněno v uhlí. Při dolování uhlí vyskytují se tato nebezpečí: padající masy skal, zaplavení vodou, větry (výbuch plynů).</p>
<p>Horské lesy dodávají velmi mnoho dřeva.</p>		<p>Kraj kolem vrchu Willseder Berg byl prohlášen za zákoně chráněné území přírodní, aby byl zachován vzhled původní vřesovištní krajiny.</p>
<p>Dravé vody horských řek skýtají nevyčerpatelné vodní síly k pohonu mlýnů, pil, továren a elektráren.</p>		<p>Ve vodních stružkách, které po odlivu zůstávají, se to jen hemží rybami, škeblemi, raky, hvězdicemi a sliznatými medusami. Rackové a jiní mořští ptáci nalézají zde hojné potraviny.</p>
<p>Jen v širších údolích mýtil člověk lesy a usazoval se. Pouze údolí jsou bez lesů a mají louky a pole, na kterých se pěstuje žito, oves, brambory a len, neboť podnebí jest vlhké a studené.</p>		<p>Převátým větrem se dýny pomalu stěhují kupředu a za několik let pokryjí les a rybářské vesnice (stěhovavé dýny). Stěhování dýn se může zamezit zasetím</p>

		pobřežního ovsa a vysazováním borovic.
Pestrý pískovec skýtá dobrou lesní půdu, ale špatnou ornici, proto obyvatelé se živí ponejvíce výtěžkem práce v lesích a dřevařského průmyslu.		
V tichých lesích a v jejich zdravém vzduchu vyhledává mnoho letních hostů zotavení.		
Kde je dostatek uhlí a železa, tam vzniká těžký průmysl.		
Draselná sůl je velmi cenné, nepostradatelné hnojivo pro naše polní hospodářství.		
Údolní přehrady (na řece Bober) chrání zemi před zhoubnými povodněmi, dodávají v dobách sucha nashromážděnou vodu pro plavbu a vyrábějí elektrický proud v elektrárnách.		
Nerostné bohatství kamenného uhlí a rud povzbudilo čilý a rozvětvený průmysl.		
Avšak i orná půda je velmi úrodná, takže se zde při mírném podnebí dobře daří		

všem domácím kulturním rostlinám.		
Velká stáda hovězího dobytka dodávají mléko a maso (vestfálskou šunku) pro blízké průmyslové území.		
Bažiny... O pobřežních okrajů se bažinné rostliny a rašelinný mech bujně rozrůstají dovnitř a pokrývají jezero hustou rostlinnou pokrývkou.... Již po staletí se obyvatelé bažinatých krajů starají o zúrodnění bažin.....Poté se rašelina vypichuje , suší a používá se jako palivo. Spodní půda se promísí s umělým hnojivem, bahnem vápnem a je pak oseta. Namáhavou prací se bažinatá půda stává chleboárnou.		
Sedlák v marších žije v tuhém boji s mořem. Nechrání se jen proti dravému moři, nýbrž útočí na ně, aby mu vyrval kořist.		
Nebezpečné jsou watty, když se příliv přibližuje nebo když		

padá mlha. Běda poutníku, kterého příliv překvapí.		
Říše zahájila dnes boj s mořem ve větším rozsahu a chce za několik let v rámci pracovní služby znova vydobytí 200 000 až 300 000 ha nejúrodnější půdy.		
Nevyčerpatelným zdrojem pro suroviny a potraviny je šíře volného moře. Skrývá velké množství ryb. Mimo výsostní hranice zemí... může být každým využíváno.		
Pro výživu má taky velký význam lov velryb.		

Učebnice zeměpisu pro vyšší třídy středních škol (Urban, Zpěváček, Koláček 1948)

A	B	E
<p>Usazenin je mnoho na zemském povrchu a obsahuje látky, které někdy mají velkou cenu pro člověka (uhlí, minerální oleje, soli, fosfáty aj. cenné látky).</p>	<p>Ubytek vody znamená i omezování života.</p>	<p>Těžba nerostů je plnivým hospodařením: člověk bere dary přírody a nedává a ně náhrady.</p>
<p>Formace vyjadřují nápadné vlastnosti krajů po stránce zeměpisné, neboť na rostlinstvu závisí život zvířeny a člověka.</p>	<p>Důležitou součástí ovzduší je také ozon, který bývá zván „dárce života“. Ve spodních vrstvách vzduchu je ho však málo, teprve ve výši několika km se vyskytuje ve větším množství. Je prý to vlastně štěstí, neboť odráží ze Slunce a snad i z kosmického záření mnoho ultrafialových paprsků, které jsou zhoubné ve větším množství zraku a každému životu.</p>	<p>Domácí rostliny byly z velké části zatlačeny rostlinami ze Starého světa.</p>
<p>Voda je pro člověka činitelem podmiňující jeho život. Kde není vody pro stálou potřebu, není možné trvalé lidské osídlení.</p>	<p>Formace vyjadřují nápadné vlastnosti krajů po stránce zeměpisné, neboť na rostlinstvu závisí život zvířeny a člověka.</p>	<p>Hojně se chová oslů a mezků, zato merinových ovcí je stéle méně, neboť pastviny se nyní namnoze zorávají.</p>

<p>Ale i přemíra vody byla a je dosud člověku škodlivá.</p>	<p>Zvláště suchá léta mají zhoubné následky pro chov dobytka.</p>	<p>Velká nížina uherská ztrácí stále více někdejší stepní ráz, pověstná puszta se stády koní a skotu ustupuje čím dále tím více polím kukuřičným, pšeničným, tabákovým, konopným a vinicím.</p>
<p>Také půda je významným činitelem pro člověka.</p>	<p>V tundře chovají soba, losa a psa, v lesích žije medvěd (větší než evropsky) a bobr: i bobrů velmi rychle ubývá, protože jsou příliš pronásledováni pro výbornou kožešinu.</p>	
<p>Na půdě závislý rostlinný porost je rozhodující pro výživu obyvatel, ba i pro ošacení a výstavbu obydlí.</p>	<p>Avšak lesy a původní rostlinstvo, divoce rostoucí, ustoupilo většinou již lesním porostům i rostlinám vypěstovaným uměle lidským zásahem.</p>	
<p>Dokonce přírodní prostředí působí i na duševní povahu a tvůrčí činnost lidskou.</p>		
<p>Vždyť člověk již od nepamětných dob choval domácí zvířata pro jejich mnohonásobný užitek.</p>		
<p>Původní lesní porosty z velké části byly změněny na umělé s takovým výběrem druhů, které člověku nejlépe</p>		

<p>vyhovují, neboť dřevo, kdysi nejdůležitější hořlavina, stává se cennou surovinou a pro tento účel si člověk vybírá vhodné druhy dřevin.</p>		
<p>Těžba nerostů je plnivým hospodařením: člověk bere dary přírody a nedává a ně náhrady.</p>		
<p>Chudoba australské přírody znemožnila jim hustější osídlení a tím jakoukoliv společenskou organizaci.</p>		
<p>Někdy však působí nesmírné škody na polích i budovách veliké záplavy, přílišná vedra a písečné bouře.</p>		
<p>Tání sněhu a někdy i přílišné deště způsobují časté povodně, takže řeky v dolním toku snadno vystoupí z břehu a ničí úrodu a majetek v hustě zalidněných krajích, anebo si docela vytvoří i nová řečiště.</p>		
<p>Avšak lesy a původní rostlinstvo, divoce rostoucí, ustoupilo většinou již lesním porostům i rostlinám vypěstovaným uměle lidským zásahem.</p>		

<p>Pobřeží na jih od Říma se nyní usilovně vysušuje, čímž se odstraňuje nebezpečná malárie a získává úrodná půda.</p>		
<p>Proti řekám vedou Nizozemci jen obranný boj, kdežto s mořem také útočný. Stavbou hrází a vysušováním pobřežních jezer a zátok se získává stále nová půda: z bývalého mořského zálivu Zuiderzee se získalo doposud přes 200.000 ha úrodné půdy: plocha Nizozemska tím vzrostla o 7 %, půl miliónu zemědělců se tu živí.</p>		
<p>Velká nížina uherská ztrácí stále více někdejší stepní ráz, pověstná puszta se stády koní a skotu ustupuje čím dále tím více polím kukuřičným, pšeničným, tabákovým, konopným a vinicím.</p>		
<p>Půda a všechno bohatství z ní vycházející (těž lesy, všechny druhy dopravy aj.) jsou vlastnictvím státu</p>		
<p>Lesní bohatství má velký význam jak pro domácí</p>		

spotřebu, tak i pro vývoz, neboť dříví je jednou z hlavních složek vývozu.		
--	--	--

Díly světa mimo Evropu. Učebnice zeměpisu pro první třídu středních škol (Dědina a kol. 1950)		
A	B	E
Uvolněné ledovce, kusy ledu (kry) plují odtud daleko na jih a jsou nebezpečné lodím	V té době snadno vzniká v savaně požár a šíří se nezadržitelně se strašným praskotem, vše živé před ním prchá a hledá záchranu ve vodě.	Hospodářící člověk pozměnil ráz této oblasti, takže se vyvinula jinak, než jak by ji byla vytvářela sama příroda. Omezil hlavně rozsah lesů, neboť potřebuje mnoho orné půdy.
Člověk byl původně na přírodě úplně závislý. Dnes již příroda není pro lidstvo neproměnným prostředím, jemuž by se lidé museli zcela podrobit. Lidé dovedou již mnohé přírodní síly obrátit k svému užitku a bobují úspěšně, zvláště v socialistickém státě Sovětského svazu, proti nepříznivým přírodním poměrům (proti špatné půdě,	Nedostatek vláhy způsobuje nedostatek rostlinstva a živočišstva, ale úplně bez života není ani Sahara.	V té době snadno vzniká v savaně požár a šíří se nezadržitelně se strašným praskotem, vše živé před ním prchá a hledá záchranu ve vodě.

suchu, mrazu, zhoubným větrů a p.)		
Hospodářící člověk změnil ráz této oblasti, takže se vyvinula jinak, než jak by ji byla vytvářela sama příroda. Omezil hlavně rozsah lesů, neboť potřebuje mnoho orné půdy.	V půdě na okraji pouští jsou soli, které znemožňují život mnoha rostlinám.	Zhoubné činnosti písečných bouří v polopouštích a pouštích asijských, afrických, amerických a australských varuje nás a názorně poučují, jak rychle a nezadržitelně odnášejí prudké větry půdu zbařenou rostlinného prostu. Částičky prachu narážejí na obnaženou půdu a uvolňují částičky další. Vše lehčí odlétá. Tvoří se mračna jemného prachu a z úrodné, pohnojené půdy zbude jen hrubý písek a kamení. Pod pískovými závějemi zmizí obdělávaná půda, živá příroda a veškeré vymoženosti lidské práce a kultury zahálí ponurá, vše umrtvující poušť.
Přílišné vedro, zvláště vlhký vzduch, stále nasycený vodními parami, způsobují, že je tato oblast nevhodná pro lidská sídla.	Studené podnebí znemožňuje život rostlinstva i lidí.	Ve dne sluneční paprsky vypalují půdu, která není chráněna rostlinstvem.
Zhoubné činnosti písečných bouří v polopouštích		Sahara se zvětšuje... Písečné duny zasypávají a ničí

<p>a pouštích asijských, afrických, amerických a australských varuje nás a názorně poučují, jak rychle a nezadržitelně odnášejí prudké větry půdu zbavenou rostlinného prostu. Částičky prachu narážejí na obnaženou půdu a uvolňují částičky další. Vše lehčí odlétá. Tvoří se mračna jemného prachu a z úrodné, pohnojené půdy zbude jen hrubý písek a kamení. Pod pískovými závějemi zmizí obdělávaná půda, živá příroda a veškeré vymoženosti lidské práce a kultury zahálí ponurá, vše umrtvující poušť.</p>		<p>všecko rostlinstvo. Tento postup Sahary budí značné starosti.</p>
<p>Pohybující se písek zasypává nejen křoviska, lesy i oázy a vesnice. Ba i města se stala kdysi jeho obětí.</p>		<p>Velká dravá zvěř (medvědi a vlci) byla v našich lesích dávno vyhubena.</p>
<p>Vlivem dlouholetého hustého osídlení a obdělávání této krajiny vytvořily se oblasti lesů a lučin mírného pásu v střední Evropě i ve východní části Severní</p>	<p>Kde je v poušti spodní pramen vody, tak se zachytí život.</p>	<p>Horské lesy zadržují vláhu a poskytují dříví. Bez lesů by byly mnohé hornaté kraje pusté. Proto jsou nyní lesy pečlivě pěstovány a chráněny před vykácením.</p>

<p>Ameriky kulturní kraje, které se značně liší od přírodního rázu, který by kraj měl, kdyby zde nebylo hospodařícího člověka.</p>		
<p>Studené podnebí znemožňuje život rostlinstva i lidí.</p>	<p>K zlatým dolům v pustinách západní Austrálie byly vybudovány nákladné vodopády, které z velkých dálek přivádějí vodu, jenž umožňuje život.</p>	<p>Také pro chov skotu by se dobře hodily, ale dosud se tam nerozšířil, protože bodnutí mouchy tse-tse způsobuje smrtelné onemocnění dobytka.</p>
<p>Horské lesy zadržují vláhu a poskytují dříví. Bez lesů by byly mnohé hornaté kraje pusté. Proto jsou nyní lesy pečlivě pěstovány a chráněny před vykácením.</p>		<p>V mnohých krajích, kde dříve byla kvetoucí města, jsou pouště. Tyto nové pouště nevznikly jen působením přírody. Nepřátelskými nájezdy do kulturních krajů na okrajích pouští byla zničena zavlažovací zařízení a kulturní půda se nedostatkem vláhy změnila zase v poušť.</p>
<p>Někde způsobuje příliv víry, nebezpečné malým lodím.</p>		<p>Na území od Dunaje po Ural vysazují se pásy lesů a řady stromy, aby bránily vysoušení půdy a odnášení ornice větrem.</p>
<p>Lidi využívají přírodních zdrojů ve svůj prospěch a mění původní vzhled kraje.</p>		<p>Lesy jsou nyní chráněny a pečlivě pěstovány. Dávají nejen dříví, ale mají</p>

		i příznivý vliv na podnebí okolní krajin. Zadržují vláhu a v době sucha jí vydávají, Tím zmenšují nebezpečí povodní i sucha.
Tropické pralesy nejsou, hlavně ze zdravotních důvodů, pro Evropany vhodné, i ony však mají své obyvatele.		Voda v něm je velmi slaná, proto tu není živočichů.
V afrických pralesích se domorodci naučili mýtit lesy ohněm i sekerou. Poznali, že půda čerstvě vymýceného les je zvláště úrodná. Když je však po několika letech vyčerpána, nechají jí ležet ladem vymýtit jinou část lesa.		Mnohé z vrcholů And jsou sopky, které svými výbuchy způsobují velké škody.
Na ostrově Jávě pro husté osídlení prales již zmizel a půda byla přeměněna v úrodnou zemědělskou oblast.		V některých krajích byly však vykáceny a půda tím nebezpečně vysušena.
Nyní tam byly lesy většinou vykáceny a získaná půda slouží plantážnictví.		Nedostatek vláhy v australském vnitrozemí znemožňuje vzdělávání půdy.
Tropické lesy poskytují velké množství cenného dřeva.		Po dešti vzniká na povrchu spojením hlíny a prachu pevný souvislý povlak, který

		zpomaluje vypařování vlhkosti z půdy.
Metlou obyvatelstva je malárie, přenášená komáry a spavá nemoc, přenášená bodnutím zvláštního druhu mouchy (tse-tse).		Přistěhovalci zavedli v Austrálii též chov králíků, kteří se tam rozmnožili tak, že způsobují mnoho škody.
Chov skotu na afrických savanách ohrožuje zejména moucha tse-tse		Hospodářsky nejvýznamnější je tu lov velryb, hlavně v jihotočnových vodách, neboť v Severním ledovém oceánu byly velryby již téměř vyhubeny.
Pouště jsou oblasti, kde se život a hospodářství člověka setkává s největšími překážkami.		
V mnohých krajích, kde dříve byla kvetoucí města, jsou pouště. Tyto nové pouště nevznikly jen působením přírody. Nepřátelskými nájezd do kulturních krajů na okrajích pouští byla zničena zavlažovací zařízení a kulturní půda se nedostatkem vláhy změnila zase v poušť.		

<p>Také kořistnické hospodářství, jako je nerozumné kácení lesů, způsobuje, že se kulturní krajiny mění působením lidí v suchou step a poušť.</p>		
<p>Tak jako lidé v některých krajích po tisíciletí ničili krajinu, káceli lesy, vysušovali vody, tak se na jiných místech lidé snažili urvat přírodě co nejvíce plodné půdy svou pilnou prací.</p>		
<p>V posledních dvou stoletích rozvoj techniky umožnil, že lidstvo mohlo vést opravdu účinný boj s některými pouštěmi a přetvořit je v kulturní země. Budují se přehrady, zavodňovací kanály, zalesňují se rozsáhlé plochy, a tím se mění celý ráz krajiny. Boj s pouštěmi a suchem ve velkém rozsahu může vést s úspěchem jen socialistický stát.</p>		
<p>Obrovské zavodňovací a zalesňovací práce přinášejí lidstvu užitek až po mnoha letech.</p>		

Na vykácených místech se nyní pěstují důležité kulturní plodiny.		
Stepi jsou oblastmi, kterých člověk stále více využívá, protože mají z velké části úrodnou půdu.		
Na území od Dunaje po Ural vysazují se pásy lesů a řady stromy, aby bránily vysoušení půdy a odnášení ornice větrem.		
V socialistickém státě využívají lidé všech množností, které dává příroda, pro dobro všech pracujících.		
Lesy jsou nyní chráněny a pečlivě pěstovány. Dávají nejen dříví, ale mají i příznivý vliv na podnebí okolní krajin. Zadržují vláhu a v době sucha jí vydávají, Tím zmenšují nebezpečí povodní i sucha.		
Nejdůležitějším zvířetem v tundře je sob... Obyvatelé tunder mají od těchto zvířat vše, co potřebují k životu...		
Moře poskytuje zejména svým bohatstvím ryb obživu		

obyvatelstvu pobřežních krajů.		
Nejen výbuchy sopek ohrožují životy a majetek lidí, ale i časté zemětřesení.		
Vichřice, nazývané tajfuny, vyvracejí stromy, boří domy, vodu z moře ženou na pevninu a jsou nebezpečné i lodím.		
Přistěhovalci však časem proměnili část prémie v ornou půdu, na níž jsou nepřehledné lány pšenice.		
V lesích žije mnoho zvěře, která se loví pro vzácné kožešiny.		
Dalo to mnoho tvrdé, houževnaté práce, než proměnili divokou americkou přírodu v civilizovanou zemi. Jejich život opravdu nebyl lehký a jen vyhlídka na možnost zbohatnutí jim dodávala vytrvalost.		
Podnebí je tam tropické a pro Evropany nezdravé.		
Je to oblast málo využitá. Dává jen, co poskytují lesy:		

divoký kaučuk a brazilské dřevo.		
Je to ryba neškodná, ale také neužitečná.		
Evropští dobyvatelé by nebyli mohli dost využívat afrického přírodního bohatství, kdyby nebyli učinili Afriku přístupnou.		
Jako ve všech koloniích slouží i tu všechno bohatství přírody hlavně Evropanům, kteří se zmocnili nejúrodnější půdy.		
Blahovičnickové lesy jsou... Poskytují cenné dříví a olej.		
Nedostatek vláhy v australském vnitrozemí znemožňuje vzdělávání půdy.		
Hospodářky nejvýznamnější je tu lov velryb, hlavně v jihotočnových vodách, neboť v Severním ledovém oceánu byly velryby již téměř vyhubeny.		

Země: učebnice zeměpisu (Janský a kol. c1993)		
A	B	E
Rozvoj zemědělství v neolitu je doprovázen vytlačováním původních rostlinných společenstev na úkor zemědělské obdělávatelné půdy.	Země ve sluneční soustavě ovlivňující množství přijímané energie slunečního záření předurčuje vhodné podmínky vývoje života.	Země ve sluneční soustavě ovlivňující množství přijímané energie slunečního záření předurčuje vhodné podmínky vývoje života.
Vědeckotechnický pokrok přináší stále nové možnosti uspokojování potřeb lidské společnosti, zároveň však lidstvo spotřebovává stále vyšší množství přírodních surovin a produkuje více odpadního materiálu, kterým zatěžuje přírodu.	Změny zemského povrchu znamenaly nové podmínky pro život rostlin a živočichů.	Druhy neschopné přežít v nových podmínkách mizely a na jejich místo nastupovaly lépe přizpůsobené nové druhy.
Intenzita skleníkového efektu se tak zvyšuje a oteplování podnebí Země se stává hrozbou civilizace.	Z nich má nesmírný význam pro život ozon (O ₃) a oxid uhličitý.	Složení atmosféry určovalo teplotní rozměry a koloběh vody na zemském povrchu a zpětně tak ovlivňovalo podmínky života na Zemi.
Mezi nenahraditelné přírodní zdroje počítáme i půdu. Pro člověka má mimořádný	Část slunečního záření, která by působila škodlivě na organismy (tzv. ultrafialové	Rozvoj zemědělství v neolitu je doprovázen vytlačováním

<p>význam zejména v zemědělství. ...Nevážnými zásahy jí však může člověk poškodit, nebo i zničit.</p>	<p>záření), je v atmosféře pohlcována ve výšce 20 - 30 km molekulárního ozonu.</p>	<p>původních rostlinných společenstev na úkor zemědělské obdělávatelné půdy.</p>
<p>Využívání zdroje deštného lesa je pro mnohé státy vnitřních tropů důležitou součástí příjmů... pro lesnické výrobky je však méně vhodný než naše lesy.</p>	<p>Atmosféra tak utváří ochranný filtr, který je nezbytnou podmínkou existence života na zemském povrchu. Účinnost tohoto filtru je výrobou látek ničících ozon (hlavně tzv. freony, které se používají jako naplň chladících zařízení a rozprašovačů) neustále oslabována.</p>	<p>Vědeckotechnický pokrok přináší stále nové možnosti uspokojování potřeb lidské společnosti, zároveň však lidstvo spotřebovává stále vyšší množství přírodních surovin a produkuje více odpadního materiálu, kterým zatěžuje přírodu.</p>
<p>Smíšené a zejména listnaté lesy mírných šířek naopak poskytovaly velice vhodné podmínky pro rozvoj civilizace: ...</p>	<p>Mimořádný význam pro život na Zemi mají řeky.</p>	<p>Atmosféra tak utváří ochranný filtr, který je nezbytnou podmínkou existence života na zemském povrchu. Účinnost tohoto filtru je výrobou látek ničících ozon (hlavně tzv. freony, které se používají jako naplň chladících zařízení a rozprašovačů) neustále oslabována.</p>
<p>Navíc je na svazích nechráněná půda odnášená erozí, která má za následek</p>	<p>S ubytkem vody prudce stoupla i jeho salinita, které způsobila vymizení většiny</p>	<p>Vzrůstající míra využívání energetických surovin na Zemi a</p>

<p>neustálé zmenšování hloubky půdního profilu, snižování přirozené úrodnosti nebo dokonce znemožnění zemědělské využití půd.</p>	<p>druhů jeho dřívějších živočichů.</p>	<p>likvidace tropických pralesů způsobuje růst obsahu oxidu uhličitého v atmosféře.</p>
	<p>Zvířena mnoha částí světa již nemá původní durhové složení. Člověk řadu druhů zcela vyhubil a existence mnoha dalších je i dnes ohrožena.</p>	<p>Intenzita skleníkového efektu se tak zvyšuje a oteplování podnebí Země se stává hrozbou civilizace.</p>
	<p>Rozloha tropických deštných pralesů se tak neustále zmenšuje a mizí i jejich původní obyvatelstvo.</p>	<p>Zvířena mnoha částí světa již nemá původní durhové složení. Člověk řadu druhů zcela vyhubil a existence mnoha dalších je i dnes ohrožena.</p>
	<p>Tropické deštné lesy jsou ohroženy... Největší plochy jsou vypalovány využívány zemědělsky, les je ničem při stavbě silnic, při těžbě rozptýlených stromů se vzácnými dřevy i při dobývání nerostných surovin.</p>	<p>Rozloha tropických deštných pralesů se tak neustále zmenšuje a mizí i jejich původní obyvatelstvo.</p>
	<p>Spolu s cenným dřevem mizí i obrovské množství druhů organismů z nichž mnohé</p>	<p>Dnes je již nelze využít pouze jako zdroj surovin, ale světové</p>

	nebyly dosud poznány a klasifikovány. Odhaduje se, že do roku 2000 tak zmizí 20 % ze všech na Zemi známých druhů.	společnosti je musí chránit jako základní část ekosystému celé naší planety.
	Vedle nepříznivých důsledků zemědělství je příroda mírného pásu ohrožena i stále rostoucí průmyslovou činností.	Drastické využívání pralesa znamená likvidaci největšího producenta kyslíku na Zemi a přispívá k negativním klimatickým změnám.
	Výroba energie a dopravy uvolňuje do ovzduší obrovské množství imisí, které jsou příčinou poškozování přirozených i kulturních lesů.	Vsakující se voda je v něm okyselena a vymývá z níže ležícího vyběleného profilu sloučeninu železa, které jsou přemísťovány do pevné krusty tvořené oxidy železa v hloubce kolem 50 cm. Ta se může stát překážkou pro růst kořenů i vsakující se vodu a některé části jehličnatých lesů se takto mění v močály.
		Zbavením přirozeného vegetačního pokryvu dochází k významným změnám v půdotvorném procesu.

		<p>Poměrně vysoké srážky způsobují při nedostatečném krytu monokulturně pěstovaných plodin podzolizaci původních hnědozemí, při níž jsou živiny přemísťovány do větších hloubek.</p>
		<p>Navíc je na svazích nechráněná půda odnášená erozí, která má za následek neustálé zmenšování hloubky půdního profilu, snižování přirozené úrodnosti nebo dokonce znemožnění zemědělské využití půd.</p>
		<p>Přirozená ztráta úrodnosti je nahrazována umělým hnojením a používáním prostředků proti škůdcům, které pak projevuje následnou kontaminací pozemních vod.</p>

		Ukládání odpadů znehodnocuje kvalitu podzemních vod nebo zamořuje světový oceán.
		Vyspělé státy mírného pásu ve všech směrech nevýrazněji přispívají k narušení citlivého přediva vztahu v přírodním prostředí.

Regionální zeměpis učebnice zeměpisu [Díl] 2. Afrika, Amerika, Austrálie, polární oblasti, oceány, globální problémy (Bičík 1994)

A	B	E
Ničení porostů pastvou koz a ovci i využívání dřevin jako paliva, výkyvy v množství srážek, občasné nálety sarančat spolu s nízkou ekonomickou a sociální úrovní obyvatel způsobuje, že Sahel se stal synonymem pro časté hladomory.	Vypalování lesa a těžba vzácných dřevin vážně ohrožuje tyto "zelené plíce" Afriky	Celkový nedostatek vody ovlivňuje, mimo jiné, i tisícileté odlesňování (získávání topiva, výpas). Výsledkem je šíření polopouští a pouští, slabě rozvinutá nebo neexistující říční síť, a tím i obtížné podmínky pro zemědělství.
Efektivní využití a ochrana přírodních zdrojů (těžba nerostů, ochrana lesů a půd, zdrojů pitné vody, hledání alternativních zdrojů energie) patří k současným aktuálním problémům Afriky. Ty jsou úzce spjaty s řešením problému obživy obyvatelstva.	Na ochranu zvířete byly zřízeny četné národní parky a rezervace.	Úbytek zemědělské půdy a její úrodnosti je ovlivněn dlouhotrvajícími suchy stejně jako dlouhodobými zásahy člověka do krajiny.
Přírodní podmínky silně ovlivňují život a zejména zemědělství zemí.	Přes snahu vlád se a mezinárodní organizací však v mnoha ochráněných územích dochází k drastickému úbytku zvířete	Nepříznivě působí především chov většího počtu zvířat než pastviny unesou, radikální likvidace stromů na palivo

	(pytláctví z nedostatku potravin a touhy po trofejích, vypalování vegetace.)	a paradoxně i mýcení a vyplování tropického deštného lesa k získání nové orné půdy.
Nepříznivě působí především chov většího počtu zvířat než pastviny unesou, radikální likvidace stromů na palivo a paradoxně i mýcení a vyplování tropického deštného lesa k získání nové orné půdy.	Slonů a jiné zvěře v této zemi silně ubylo díky pytláctví a ozbrojeným konfliktům.	Jde o území s mimořádnými problémy spojenými se šířením pouští do oblasti savan. Důsledkem je vysoušení území, vymírání stád dobytka, neúrody s tím spojené mimořádné sociální problémy a hladomor.
Jde o území s mimořádnými problémy spojenými se šířením pouští do oblasti savan. Důsledkem je vysoušení území, vymírání stád dobytka, neúrody s tím spojené mimořádné sociální problémy a hladomor.	Přírodní podmínky silně ovlivňují život a zejména zemědělství zemí.	Avšak mnoho dolů bylo v poválečném období zavřeno, zůstalo jen narušené životní prostředí a nezaměstnanost.
Přistěhovalci také začali intenzivně využívat přírodní zdroje	Jde o území s mimořádnými problémy spojenými se šířením pouští do oblasti savan. Důsledkem je vysoušení území, vymírání stád dobytka, neúrody s tím spojené mimořádné sociální problémy a hladomor.	Nadměrným využíváním přírodních zdrojů došlo v některých regionech k výraznému narušení ekologické rovnováhy.

<p>Všechny ostrovy mají horké tropické podnebí s častým výskytem tropických cyklónů - hurikánů, které způsobují značné materiální škody i ztráty na lidských životech.</p>	<p>Velké prairie byly domovem milionových stád bizonů, zachráněných v minulých desetiletích před úplným vyhubením.</p>	<p>Největší komplex tropického deštného lesa s největším veletokem planety a současně území s největší degradací přírodních ekosystémů.</p>
<p>Ekologické důsledky jsou však tragické: Prales rychle ustupuje, v minulých letech o 10-70 tisíc km² ročně! Ještě na počátku století měl rozlohu 5 mil. km², dnes je poloviční. S pralesem mizí i původní indiánské obyvatelstvo (asi 1 milion na počátku století, dnes asi 135 tisíc!), jedinečná fauna a rostlinná společenstva, rozvíjí se vodní eroze a vznikají chudé stepi.</p>	<p>Ekologické důsledky jsou však tragické: Prales rychle ustupuje, v minulých letech o 10-70 tisíc km² ročně! Ještě na počátku století měl rozlohu 5 mil. km², dnes je poloviční. S pralesem mizí i původní indiánské obyvatelstvo (asi 1 milion na počátku století, dnes asi 135 tisíc!), jedinečná fauna a rostlinná společenstva, rozvíjí se vodní eroze a vznikají chudé stepi.</p>	<p>Ekologické důsledky jsou však tragické: Prales rychle ustupuje, v minulých letech o 10-70 tisíc km² ročně! Ještě na počátku století měl rozlohu 5 mil. km², dnes je poloviční. S pralesem mizí i původní indiánské obyvatelstvo (asi 1 milion na počátku století, dnes asi 135 tisíc!), jedinečná fauna a rostlinná společenstva, rozvíjí se vodní eroze a vznikají chudé stepi.</p>
<p>Celoroční chlad a silné mrazy v zimních období, stále vanoucí větry, dlouhotrvající polární noc, to jsou hlavní faktory vytvářející nepříznivé podmínky pro trvalý pobyt člověka v polárních oblastech.</p>	<p>Tento nevráný proces je spojen se zánikem řady rostlinných a živočišných druhů i cenných biotopů.</p>	<p>V andských zemích se neustále zvětšují plochy kokosových plantáží, a to na úkor pralesa, i jiných zemědělských kultur.</p>

<p>Pobřeží Antarktidy mají i velké živé zdroje. Z nich po omezení lovu velryb má největší význam výlov krillu, malých ráčků, kteří jsou obsahem bílkovin a minerálních látek výborným zdrojem výživy člověka i hospodářských zvířat.</p>	<p>Úbytek lesů obrazně představuje postupný zánik jedné „plíce“ planety. Druhou „zelenou plíci“, fytoplankton světových moří (produkce 90 % kyslíku na Zemi), ohrožuje ropa a množství odpadů, které se dostávají do oceánu.</p>	<p>Naštěstí, protože taková těžba by nenapravitelně narušila křehkou přírodní rovnováhu polární přírody.</p>
<p>Budoucnost lidstva je nad vši pochybnost spojena s budoucností světového oceánu. Poskytuje člověku nesmírné bohatství. K tomu, aby je lidstvo mohlo užívat, musí okamžitě omezit jeho katastrofální znečišťování. Vždyť mnohá moře jsou dnes na pokraji ekologických katastrof.</p>	<p>Tím se oslabuje ochranná vrstva ozonoféry. Další úbytek či „díry“ v ozonoféře mohou mít ničivé důsledky pro vše živé na Zemi. Ozonoféra totiž představuje přirozenou ochranu před škodlivým ultrafialovým zářením.</p>	<p>Není dovoleno ani hospodářské využívání nerostného bohatství, které by mělo nedozírné následky na jeho přírodní prostředí.</p>
<p>Ekologická rovnováha je ve všech úrovních nesmírně citlivá. Změna jedné složky znamená následnou změnu složek ostatních. Pokračující a zrychlující se procesy nepříznivých zásahů člověka do přírodního prostředí ohrožuje další existenci lidské společnosti.</p>	<p>Zatímco se člověk snaží zachovat v národních parcích celé biotopy a druhovou pestrost rostlin a zvířat, obrovská území znehodnocuje neváženými postupy.</p>	<p>Vzhledem k vysokému obsahu minerálních látek a kyslíku je tu i vysoká produkce planktonu.</p>

<p>Jak ohrožuje nedostatek dobré pitné vody populaci?</p>		<p>Velký problém je znečišťování moří... to jsou dnes synonyma k ekologických katastrof.</p>
<p>Zachování či dokonce obnova jedinečných oblastí přírodních sféry je v současnosti chápáno jako nutnost pro další existenci lidstva na Zemi.</p>		<p>Pomocí vrtných věží se těží ropa a zemní plyn ze dna šelfových moří. Těžba však ohrožuje čistotu vod.</p>
<p>Vyměňte si v diskuzi názory na možnost trvalého rozvoje na Zemi. Která fakta mluví pro? Které důvody proti? Co lze pro trvale udržitelný rozvoj udělat v naší zemi?</p>		<p>Ekologická rovnováha je ve všech úrovních nesmírně citlivá. Změna jedné složky znamená následnou změnu složek ostatních. Pokračující a zrychlující se procesy nepříznivých zásahů člověka do přírodního prostředí ohrožuje další existenci lidské společnosti</p>
		<p>Její koncentrace do plošně nevelkých oblastí, např. při povrchové těžbě, vyvolává totální změny krajiny.</p>
		<p>Typickým projevem působení člověka na Zemi je trvalý úbytek lesa.</p>
		<p>Likvidací lesů však člověk získává půdu jen na omezenou dobu, protože</p>

		<p>dochází k erozi a degradaci půdy i ke změnám v klimatu. I když člověk tuto půdu opustí, původní biotop se přirozenou cestou neobnoví.</p>
		<p>Úbytek lesů obrazně představuje postupný zánik jedné „plíce“ planety. Druhou „zelenou plíci“, fytoplankton světových moří (produkce 90 % kyslíku na Zemi), ohrožuje ropa a množství odpadů, které se dostávají do oceánu.</p>
		<p>Činností člověka, hlavně ve 20. století, došlo k dalekosáhlým změnám přírodního prostředí Země. Rozsáhlé plochy změnil přirozený pokryv. ...výsledkem byly katastrofální prachové bouře, větrná eroze a zničené půdy na milionech hektarů.</p>
		<p>Zatímco se člověk snaží zachovat v národních parcích celé biotopy a druhovou pestrost rostlin a zvířat, obrovská území znehodnocuje neváženými postupy.</p>

		Tyto požadavky průměrného člověka se promítají ve svých důsledcích do zásadních změn přírodního prostředí od lokální až po globální úroveň.
		Urbanizací ubývá přirozených přírodních součástí krajiny.